

**Стандартна таблица на разходите за единица продукт за
по процедура BG05M2OP001-3.018
„Подкрепа за приобщаващо образование“ и
методология, обосноваваща изведените размери на разходите**

Настоящата методология обхваща следните допустими преки дейности по процедура „Подкрепа за приобщаващо образование“:

1. Модели и инструменти за приобщаващо образование на деца и ученици:

1.1. Разработване и прилагане на модел за функционална оценка на индивидуалните потребности на децата и учениците със специални образователни потребности и с хронични заболявания в институциите в системата на предучилищното и училищното образование по проекта, посредством:

1.1.1. Разработване на карта за функционална оценка на индивидуалните потребности на децата и учениците със СОП и с хронични заболявания във връзка с прилагането на Международната класификация за функционирането на човека, уврежданията и здравето на децата;

1.1.2. Провеждане на обучения на специалисти от Регионалните центрове за подкрепа на процеса на приобщаващото образование (РЦПППО), Регионалните здравни инспекции (РЗИ) и Дирекциите „Социално подпомагане“ (ДСП) за прилагане на картата за функционална оценка съгласно ICF-CY;

1.1.3. Въвеждане на междусекторен подход при прилагане на картата за функционална оценка съгласно ICF-CY на ниво 28 области от страна на обучените специалисти от РЦПППО, РЗИ и ДСП;

1.2. Разработване на инструмент за идентифициране на маркери на риск при деца и ученици и за определяне на възможности за предоставяне на допълнителна подкрепа за личностно развитие на деца и ученици в риск;

1.3. Разработване на инструмент за откриване на дарбите и за определяне на възможности за стимулирането им чрез допълнителна подкрепа за личностно развитие на деца и ученици с изявени дарби.

2. Разработване на специализирани дидактически материали (учебна литература, адаптирани учебни помагала и други) за работа с деца и ученици със СОП, с хронични заболявания, в риск и с изявени дарби.

3. Специализирани обучения на екипите за подкрепа за личностно развитие:

3.1. Провеждане на обучения на специалисти от екипите за подкрепа за личностно развитие в детските градини и училищата по проекта, и в центровете за специална образователна подкрепа по прилагане на картата за функционална оценка и въвеждане на междусекторен подход, от обучените специалисти от РЦПППО, РЗИ и ДСП;

3.2. Обучения на специалисти от екипите за подкрепа за личностно развитие в детските градини, училищата и центровете за подкрепа за личностно развитие по проекта за прилагане на разработения инструмент за деца и ученици в риск.

3.3. Обучения на специалисти от екипите за подкрепа за личностно развитие в детските градини, училищата и центровете за подкрепа за личностно развитие по проекта за прилагане на разработения инструмент за деца и ученици с изявиени дарби.

3.4. Обучения на специалисти от екипи за подкрепа за личностно развитие на деца и ученици от детските градини и училищата по проекта и от Държавния логопедичен център, за работа с дете и ученик по конкретен случай, за определяне на нивата на допълнителна подкрепа и за предоставяне на допълнителна подкрепа, както и за прилагане на стандарти в логопедичната работа.

3.5. Обучения на педагогически специалисти за диференциране и адаптиране на учебното съдържание и за методи на обучение, съобразени с индивидуалните потребности на децата и учениците, на които се предоставя допълнителна подкрепа, за оценяване на текущия и годишния напредък от обучението на децата и учениците, както и за съвместна работа в групата/в класната стая между ресурсните учители, другите педагогически специалисти и помощниците на учителя.

3.6. Обучения на педагогически специалисти и на непедагогически персонал за работа с родители в процеса на приобщаващото образование, включително за превенция на насилието и агресията и за създаване на сигурна училищна среда в училищата чрез промяна на нагласите на педагогическите специалисти и непедагогическия персонал за начините и подходите за преодоляването им и др.

3.7. Обучения на педагогически специалисти за разработване и прилагане на Цялостна училищна програма за сигурна училищна среда и превенция на насилието и тормоза в училищата, за утвърждаване на позитивната дисциплина и прилагане на подходи за мотивация и преодоляване на проблемното поведение на деца и ученици.

5. Осъществяване на дейности за личностно развитие на децата и учениците от институциите в системата на предучилищното и училищното образование по проекта чрез:

5.1. Прилагане на модели/програми/гъвкави форми на обучение и т.н., разработени от педагогическите специалисти в детските градини и училищата по проекта, в т.ч. за по-лесна проходимост между образователните етапи на подкрепените деца и ученици, чрез иновативни адаптивни подходи за включване в образователния процес и за осъществяване на приобщаващо образование;

5.2. Алтернативни модели в детските градини и училищата за работа с деца и ученици с изяви дарби, включително за подпомагане за участие в пленери, обучителни и тренировъчни лагери, в национални и международни конкурси, олимпиади и състезания, в т.ч. чрез еднократни стипендии;

5.3. Дейности за стимулиране овладяването на ключови компетентности и за формиране на личностни качества и социални компетентности чрез прилагане на компетентностния подход с цел подготовка за самостоятелен и независим живот и за личностна реализация;

6. Дейности за семейна подкрепа в процеса на приобщаващото образование в детските градини и училищата по проекта:

6.1. Психологическа подкрепа на родители за превенция на насилието и преодоляването на проблемното поведение на децата и учениците, вкл. създаване на групи за подкрепа и взаимопомощ в детските градини и училищата по проекта;

6.2. Работа с родителите от групи/класове, в които има деца и ученици с различни затруднения при ученето и участието, за формиране на толерантна среда, за насърчаване на недискриминацията и др.;

6.3. Кампании за превенция на насилието и тормоза в детските градини и училищата, за утвърждаване на позитивна дисциплина и прилагане на подходи за мотивация и преодоляване на проблемното поведение на децата и учениците.

Допустимите разходи за тези дейности ще бъдат определени чрез прилагане на стандартна таблица на разходите за единица продукт в съответствие с член 67, параграф 1, буква б) от Регламент (ЕС) № 1303/2013 г. (съответно чл. 55, ал. 1, т. 2 от ЗУСЕСИФ).

1. Определяне на почасовото възнаграждение на лицата, наети за изпълнението на Дейност 1, Дейност 2, Дейност 5 и Дейност 6

За определяне на почасовото възнаграждение на лицата, наети за изпълнение на Дейност 1 (поддейности 1.1.1, 1.1.3; 1.2 и 1.3), Дейност 2, Дейност 5 (по отношение на разработването на модели/програми/гъвкави форми на обучение и др. в рамките на поддейност 5.1) и Дейност 6 (поддейности 6.1, 6.2 и 6.3), се прилага Стандартната таблица за допустимия размер на почасовото възнаграждение на лицата, наети във връзка с изпълнението на проекти, съфинансирани от Европейския социален фонд по приоритетни оси 2 и 3 на Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ (актуализирани стойности, приложими за периода след 01.09.2018 г.), която е Приложение XIII към Условието за кандидатстване, публикувана е на сайта на УО на 05.09.2018 г. и е достъпна на адрес <http://opnoir.bg/?go=page&pageId=139>

За позициите, които не са посочени в Стандартната таблица, максимално допустимото почасово възнаграждение се изчислява в съответствие с чл. 68а, параграф 2-4 от Регламент (ЕС) № 1303/2013 г. (съответно чл. 5, ал. 3, т. 6 от ПМС № 189/2016 г.) като **последните документирани годишни brutни разходи за заетост по трудовия договор** (брутната работна заплата и осигуровките за сметка на работодателя) се разделят на 1720 часа за лицата, работещи на пълно работно време, или на пропорционалния брой часове от общо 1720 часа за лицата, работещи на непълно работно време. Когато няма данни за годишните brutни разходи за заетост, те могат да бъдат извлечени от наличните документирани brutни разходи за заетост или от трудовия договор, надлежно коригирани за период от 12 месеца. Извършеното изчисление се описва в документ (справка, доклад и т.н.), който се подписва от работодателя и главния счетоводител. Използваните при изчислението годишни brutни разходи за заетост се обосновават с прилагането на извлечение от счетоводната система, справки за годишните brutни разходи за заетост, служебни бележки и т.н.

Съгласно т. 3.2 от Указанията за опростените варианти за разходите на Европейската комисия (EGESIF_14-0017):

„Стойността в числителя се отнася само до лицето, което работи пряко по операцията. Тя може да се базира на реалната заплата на това лице или на средните разходи за трудови възнаграждения на по-голяма съвкупност от служители, на такива от същата категория или на някои сходни мерки, които в общи линии са съпоставими с нивото на заплатата“.

Часовите ставки, посочени в Стандартната таблица или изчислени съгласно чл. 68а, параграф 2-4 от Регламент (ЕС) № 1303/2013 г. (съответно чл. 5, ал. 3, т. 6 от ПМС № 189/2016 г.), могат да се прилагат, както на етап кандидатстване – за обосноваване на необходимите разходи, така и на етап изпълнение, когато се отчитат извършените разходи за възнаграждения.

За всеки интелектуален продукт (модел, инструмент, дидактически материал и др.) или друг резултат (въведен междусекторен подход при прилагане на картата за функционална оценка, осъществена психологическа подкрепа на родители и др.), който е планиран да бъде създаден по посочените по-горе дейности и поддейности, в одобреното проектно предложение следва да е посочен необходимият персонал със съответната квалификация, приложимата часова ставка и броят на планираните часове.

Разходите за Дейност 1 (поддейности 1.1.1, 1.1.3; 1.2 и 1.3), Дейност 2, Дейност 5 (по отношение на разработването на модели/програми/гъвкави форми на обучение и др. в рамките на поддейност 5.1) и Дейност 6 (поддейности 6.1, 6.2 и 6.3) се възстановяват въз основа на Стандартната таблица за допустимия размер на почасовите възнаграждения (Приложение XIII) или чл. 68а, параграф 2-4 от Регламент (ЕС) № 1303/2013 г. (съответно чл. 5, ал. 3, т. 6 от ПМС 189/2016 г.) и одобреното проектно предложение. При верифициране на разходите за определен интелектуален продукт УО извършва следните действия:

- ✓ Проверява дали действително приложените часови ставки са в съответствие със Стандартната таблица за допустимия размер на почасовите възнаграждения (Приложение XIII) или чл. 68а, параграф 2-4 от Регламент (ЕС) № 1303/2013 г. (съответно чл. 5, ал. 3, т. 6 от ПМС 189/2016 г.);
- ✓ Верифицира отчетеният брой реално отработени часове за всяко наето физическо лице;
- ✓ Проверява дали поисканият за възстановяване общ разход за съответния интелектуален продукт, който се получава като сума от приложените часови ставки, умножени по броя на действително отработените часове, не надвишава общия разход за съответния интелектуален продукт, записан в одобреното проектно предложение.

За всеки действително отработен час бенефициентът може да поиска за възстановяване от УО стойността на съответното почасово възнаграждение, определено съгласно Стандартната таблица за допустимия размер на почасовите възнаграждения (Приложение XIII) или чл. 68а, параграф 2-4 от Регламент (ЕС) № 1303/2013 г. (съответно чл. 5, ал. 3, т. 6 от ПМС 189/2016 г.).

В случай, че до приключване изпълнението на проекта даден интелектуален продукт не бъде представен и верифициран от УО (т.е. липсва краен резултат), целият планиран разход за този интелектуален продукт не се възстановява на бенефициента.

2. Изчисляване на единичните разходи за един обучаем по Дейност 1. Модели и инструменти за приобщаващо образование на деца и ученици за поддейност 1.1.2. Провеждане на обучения на специалисти, както и по Дейност 3. Специализирани обучения на екипите за подкрепа за личностно развитие за поддейности 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.5, 3.6 и 3.7

Дейност 1, поддейност 1.1.2, както и всички седем поддейности на Дейност 3 предвиждат провеждането на краткосрочни обучения на:

- специалисти от Регионалните центрове за подкрепа на процеса на приобщаващото образование, Регионалните здравни инспекции и Дирекциите „Социално подпомагане“ за прилагане на картата за функционална оценка съгласно ICF-CY;
- специалисти от екипите за подкрепа за личностно развитие за прилагане на разработени по проекта инструменти за деца и ученици със специални образователни потребности (СОП), с хронични заболявания, в риск и с изявиени дарби;
- педагогически специалисти за разработване и прилагане на Цялостна училищна програма за сигурна училищна среда и превенция на насилието и тормоза в училищата, за утвърждаване на позитивната дисциплина и прилагане на подходи за мотивация и преодоляване на проблемното поведение на деца и ученици;
- педагогически специалисти и непедагогически персонал за работа с родители в процеса на приобщаващото образование, включително за превенция на насилието и агресията и за създаване на сигурна училищна среда;
- педагогически специалисти за диференциране и адаптиране на учебното съдържание и за методи на обучение, съобразени с индивидуалните потребности на децата и учениците.

В рамките на цитираните дейности и поддейности се допуска да бъдат извършени обучения на педагогически специалисти и непедagogически персонал, на екипите за подкрепа за личностно развитие от детските градини и училищата, на специалисти в центровете за подкрепа за личностно развитие, в Държавния логопедичен център, в Регионалните центрове за подкрепа на процеса на приобщаващото образование, в Регионалните здравни инспекции и в Дирекциите „Социално подпомагане“. Въз основа на натрупаната обективна информация, ще се определят единичните разходи за 1 успешно обучен специалист, т.е. тези дейности по проекта ще се планират и отчитат чрез стандартна таблица на единичните разходи, която ще се **основава на изпълнението** (наличие на краен резултат).

Всеки успешно обучен специалист следва да получи удостоверение/сертификат за завършено обучение. Наличието на ясен краен резултат е основание отчитането да се извършва чрез прилагане на стандартна таблица на разходите за единица продукт.

Изчисленията на единичните разходи за един обучаем се извършват в съответствие с член 67, параграф 5, буква а) от Регламент (ЕС) № 1303/2013, т.е. чрез прилагане на **коректен, справедлив и проверим метод на изчисление**. За база на изчисленията се използват статистически данни или друга обективна информация, обобщаваща изпълнението на сходни процедури за програмен период 2007-2013 г., както и прилагането на обичайните практики за осчетоводяване на разходите на отделните бенефициенти.

Типичните разходи за провеждане на едно краткосрочно обучение са следните:

- възнаграждения на лекторите;
- командировъчни разходи за лекторите;
- командировъчни разходи за обучаемите;
- разходи за наем на зала;
- разходи за отпечатване/копирни услуги/учебни материали.

При изчисляването на единичния разход за 1 успешно обучен специалист, ще бъдат взети предвид само необходимите основни разходи:

- възнаграждения на лекторите;
- командировъчни разходи за лекторите;
- командировъчни разходи за обучаемите.

Останалите възможни разходи няма да бъдат включени в изчисленията, тъй като те, от една страна, са незначителни като стойност, а от друга страна, трудно може да се разграничат от обичайните дейности на бенефициента, които не са част от проекта.

Необходимите командировъчни разходи (дневни и пътни) се изчисляват в съответствие с разпоредбите в Наредбата за командировките в страната. Разходът за 1 нощувка е ограничен до максималния размер, посочен във вътрешните правила за командироване в страната на Министерството на образованието и науката към месец май 2020 г. – 75,00 лв. с включен ДДС (съгласно заповед № РД09-1206 от 03.05.2019 г.).

Спецификата на дейностите обуславя необходимостта от организиране на двудневни и/или тридневни обучения, които да се провеждат на областно ниво. В съответствие с Условието за кандидатстване и за да се постигне максимален ефект и лично отношение към обучаваните специалисти, обученията следва да се провеждат в групи с не повече от 10 участници (средно от 8 участници). Изчисленията ще бъдат извършени при допускането, че в 1 група се обучават средно **8 специалисти от екипите за подкрепа за личностно развитие/педагогически специалисти/непедагогически персонал.**

2.1. Определяне на почасовото възнаграждение на лекторите

Възнагражденията на лекторите се определят съгласно Стандартната таблица¹ на часовите ставки² по проекти, финансирани със средства от ЕСИФ, за програмен период 2007-2013 г., която е адаптирана със заповед на Ръководителя на УО на ОП НОИР (в съответствие с т. 5.5 от Указанията за опростените варианти за разходите на Европейската комисия (EGESIF_14-0017)). Възнагражденията за позицията **преподавател/учител, приложими за периода след 01.09.2018 г.**, са следните:

- ✓ сътрудник – следва да притежава специфичен опит в дадената сфера до 3 години – до 14 лв. на час;
- ✓ експерт – следва да притежава специфичен опит в дадената сфера между 3 и 7 години – до 20 лв. на час;
- ✓ старши експерт – следва да притежава специфичен опит в дадената сфера над 7 години – до 30 лв. на час.

¹ Определянето на Стандартната таблица е възложено от дирекция „Централно координационно звено“ в Администрацията на Министерския съвет. Методология за изчисление – според изискванията на чл. 67, пар. 5, б. "а" от Регламент (ЕС) № 1303/2013

² Часовата ставка е определена за 1 астрономичен час и съдържа ефекта на разхода за възнаграждение и за осигурителни вноски за сметка на осигурителя

Лекторите при краткосрочните обучения на педагогически специалисти и непедagogически персонал от детските градини и училищата най-често са преподаватели от висши училища, учени от БАН или учители/лектори с дългогодишен опит и висока квалификация в определена област. Същевременно, изхождайки от факта, че значителна част от обученията на специалисти са за прилагане на разработените инструменти за деца и ученици със специални образователни потребности, с хронични заболявания, в риск и с изявени дарби, е обосновано да се предположи, че тези обучения ще се осъществяват от екипите, които са разработили съответните инструменти. Отчитайки спецификата в разработването на специализирани инструменти за приобщаващо образование, най-често за разработване на такива инструменти се ангажират преподаватели от висши училища или учители/лектори с дългогодишен опит и висока квалификация в съответната област. Затова прилагането на часовите ставки за позицията преподавател/учител е коректно и подходящо.

От досегашния опит може да се предположи, че голяма част от лекторите отговарят на изискванията за старши експерт (опит над 7 години) и само в единични случаи (при иновативни или твърде специфични обучения) е възможно да има лектор, покриващ изискванията за сътрудник (опит до 3 години). Тъй като при определянето на единичния разход за 1 обучаем се извършва осредняване на реално необходимите разходи, **за изчисленията ще се използва средната часова ставка за преподавател (специфичен опит между 3 и 7 години) – 20 лв. за астрономичен час.**

Тъй като продължителността на обученията се измерва в академични часове, необходимо е да се определи средно почасово възнаграждение за 1 академичен час. Съотношението между академичен и астрономичен час е:

$$45 \text{ минути} / 60 \text{ минути} = 0,75$$

В съответствие с принципа на пропорционалност актуализираната часова ставка от 20 лв. за 1 астрономичен час се умножава с коефициент 0,75 и се получава **актуализирана часова ставка от 15 лв. за 1 академичен час.**

При изчисляване на единичните разходи за 1 обучаем по поддейности **1.1.2, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.5, 3.6 и 3.7** за възнагражденията на лекторите ще бъде прилагана **средна часова ставка от 15 лв. за 1 академичен час.**

2.2. Определяне на единичен разход за 1 обучаем в двудневно обучение

Типичното обучение се провежда в населени места по местоположение на образователните институции, общински центрове или областни центрове с продължителност на присъствените занимания 2 пълни дни (16 академични часа) или 2 полудни (по 4 академични часа) и 1 пълен ден (8 академични часа). Лекторът в общия случай е командирован от най-близкия университетски център (изчисленията ще бъдат направени за усреднено разстояние в двете посоки от 150 км) и има 2 нощувки. Обучаемите също имат по 2 нощувки при изнесено обучение.

В съответствие с посочените предпоставки може да се определят следните необходими разходи за обучение на група с усреднен брой от 8 участници:

При обучение без нощувки на обучаемите:

Възнаграждение на лектора – 16 ак. часа x 15 лв. = 240 лв.

Дневни на лектора – 2 дни x 20 лв. = 40 лв.

Квартирни на лектора – 1 x 75 лв. = 75 лв.

Пътни на лектора – 30 лв. (2 билета по 15 лв. или 12 л гориво x 2,50)

Дневни на обучаемите – 8 x 2 дни x 10 лв. = 160 лв.

Пътни за обучаемите – 8 x 2 дни x 2 лв. = 32 лв.

Общ разход за групата при обучение без нощувки – 577 лв.

Единичен разход за 1 обучаем – 72 лв. (след закръгляване)

При изнесено обучение с нощувки на обучаемите:

Дневни на обучаемите – 8 x 2 дни x 20 лв. = 320 лв. (обучение с нощувки)

Квартирни на обучаемите – 8 x 1 ден x 75 лв. = 600 лв. (обучение с нощувки)

Пътни за обучаемите – 8 x 32 = 256 лв. (изнесено обучение с нощувки)

Общ разход за групата при изнесено обучение с нощувки – 1561 лв.

Единичен разход за 1 обучаем – 195 лв. (след закръгляване)

Бенефициентът може да поиска за възстановяване от УО сумата от **72 лв.** за всеки специалист, който успешно е завършил **двудневно обучение на място** (без нощувки) и е получил удостоверение/сертификат.

Бенефициентът може да поиска за възстановяване от УО сумата от **195 лв.** за всеки специалист, който успешно е завършил **двудневно изнесено обучение** (с нощувки) и е получил удостоверение/сертификат.

Посочените по-горе типове и размери на разходите са примерни и служат само за изчисляване на единичния разход. Бенефициентът (съответно обучителната организация) сам определя структурата на необходимите разходи в съответствие с особеностите на конкретното обучение.

2.3. Определяне на единичен разход за 1 обучаем в тридневно обучение

Типичното обучение се провежда в населени места по местоположение на образователните институции, общинските центрове или областни центрове с продължителност на присъствените занимания 3 пълни дни (24 академични часа) или 2 полудни (по 4 академични часа) и 2 пълни дни (по 8 академични часа). Лекторът в общия случай е командирован от най-близкия университетски център (изчисленията ще бъдат направени за усреднено разстояние в двете посоки от 150 км) и има 3 нощувки. Обучаемите също имат по 3 нощувки при изнесено обучение.

В съответствие с посочените предпоставки може да се определят следните необходими разходи за обучение на група с усреднен брой от 8 участници:

При обучение без нощувки на обучаемите:

Възнаграждение на лектора – 24 ак. часа x 15 лв. = 360 лв.

Дневни на лектора – 3 дни x 20 лв. = 60 лв.

Квартирни на лектора – 2 x 75 лв. = 150 лв.

Пътни на лектора – 30 лв. (2 билета по 15 лв. или 12 л гориво x 2,50)

Дневни на обучаемите – 8 x 3 дни x 10 лв. = 240 лв.

Пътни за обучаемите – 8 x 3 дни x 1 лв. = 24 лв.

Общ разход за групата при обучение без нощувки – 864 лв.

Единичен разход за 1 обучаем – 108 лв.

При изнесено обучение с нощувки на обучаемите:

Дневни на обучаемите – 8 x 3 дни x 20 лв. = 480 лв. (обучение с нощувки)

Квартирни на обучаемите – 8 x 2 дни x 75 лв. = 1200 лв. (обучение с нощувки)

Пътни за обучаемите – 8 x 32 = 256 лв. (изнесено обучение с нощувки)

Общ разход за групата при изнесено обучение с нощувки – 2536 лв.

Единичен разход за 1 обучаем – 317 лв.

Бенефициентът може да поиска за възстановяване от УО сумата от **108 лв.** за всеки специалист, който успешно е завършил **тридневно обучение на място** (без нощувки) и е получил удостоверение/сертификат.

Бенефициентът може да поиска за възстановяване от УО сумата от **317 лв.** за всеки специалист, който успешно е завършил **тридневно изнесено обучение** (с нощувки) и е получил удостоверение/сертификат.

Посочените по-горе типове и размери на разходите са примерни и служат само за изчисляване на единичния разход. Бенефициентът (съответно обучителната организация) сам определя структурата на необходимите разходи в съответствие с особеностите на конкретното обучение.

3. Определяне на единични разходи за допълнителна подкрепа за личностно развитие на деца и ученици със СОП, с хронични заболявания, в риск и с изявени дарби по Дейност 5, поддейности 5.1, 5.2 и 5.3

Допълнителната подкрепа за личностно развитие на деца и ученици със СОП, с хронични заболявания, в риск и с изявени дарби по проекта, планирана в дейност 5, поддейности 5.1, 5.2 и 5.3, включва прилагане на модели/програми/гъвкави форми на обучение и др., в т.ч. за по-лесна проходимост между образователните етапи на подкрепените деца и ученици, чрез иновативни адаптивни подходи за включване в образователния процес и за осъществяване на приобщаващо образование; алтернативни модели в детските градини и училищата за работа с деца и ученици с изявени дарби, включително за подпомагане за участие в пленери, обучителни и тренировъчни лагери, в национални и международни конкурси, олимпиади и състезания; дейности за стимулиране овладяването на ключови компетентности и за формиране на личностни качества и компетентности чрез прилагане на компетентностния подход с цел подготовка за самостоятелен и независим живот и за личностно реализация.

В съответствие с чл. 4, ал. 2 и ал. 6 от Наредбата за приобщаващото образование, приета с ПМС № 232 от 20.10.2017 г.: „Подкрепата за личностно развитие се прилага в съответствие с индивидуалните образователни потребности на всяко дете и на всеки ученик. Допълнителната подкрепа за личностно развитие се предоставя в зависимост от плана за подкрепа на детето или ученика, в който се определят

конкретните дейности за допълнителната подкрепа за личностно развитие и необходимите специалисти за предоставянето на подкрепата“. Съответно в чл. 8, ал. 3, т. 3 от Наредбата се посочва: „Ранното оценяване на потребностите от подкрепа за личностно развитие на децата в детската градина включва: определяне на необходимост от извършване на оценка от екип за подкрепа за личностно развитие на индивидуалните потребности за предоставяне на допълнителна подкрепа за личностно развитие на детето при:

а) затруднения във физическото, познавателното, езиковото, социалното, сензорното, емоционалното и творческото развитие на детето спрямо децата от същата възрастова група;

б) наличие на рискови фактори и обстоятелства в средата на детето;

в) наличие на хронични заболявания, които възпрепятстват обучението и включването на детето в дейността на детската градина;

г) наличие на изявени силни страни на детето в областта на изкуствата и спорта.“

Горните разпоредби се допълват в чл. 70, ал. 1 и ал. 2 и чл. 128, ал. 1, ал. 2 и ал. 4 от Наредбата, където се посочва: „Допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците се предоставя въз основа на извършена оценка на индивидуалните им потребности. Оценката се извършва от екип за подкрепа за личностно развитие на детето или ученика, утвърден със заповед на директора на детската градина или училището за конкретно дете или ученик по чл. 187, ал. 2 ЗПУО“. „Екипът за подкрепа за личностно развитие в детската градина или училището се създава със заповед на директора за конкретно дете или ученик - със специални образователни потребности, в риск, с изявени дарби, с хронични заболявания, за всяка учебна година. В състава на екипа по ал. 1 задължително участват психолог и/или педагогически съветник, както и логопед. В екипа може да участва ресурсен учител/специален педагог, както и други специалисти според индивидуалните потребности на детето или ученика. В екипа може да се включват представители на органите за закрила на детето и на органите за борба с противообществените прояви на малолетните и непълнолетните. В работата на екипа на детето или ученика участва родителят, а при необходимост - и представител от съответния регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование и/или от центъра за подкрепа за личностно развитие.“

Широкият обхват на целевата група по дейност 5, а именно деца и ученици със СОП, с хронични заболявания, в риск и с изявени дарби, предполага разнородни индивидуални потребности от допълнителна подкрепа за личностно развитие. В тази връзка в чл. 108, т. 1-7 на Наредбата са определени и специалистите, които предоставят допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците:

- „1. при сензорни и/или неврологични увреждания и при множество увреждания - ресурсен учител, рехабилитатор на слуха и говора, учител на деца и ученици с нарушено зрение, логопед, психолог, помощник на учителя;*
- 2. при обучителни трудности - логопед, психолог, ресурсен учител;*
- 3. при прояви от аутистичния спектър - ресурсен учител, логопед, психолог, а при необходимост - сензорен терапевт и помощник на учителя;*
- 4. при емоционални и/или поведенчески затруднения - психолог и/или педагогически съветник, а при необходимост - помощник на учителя и психотерапевт;*
- 5. при наличие на риск - психолог и/или педагогически съветник, а при необходимост - помощник на учителя и образователен медиатор от общността на детето или ученика или социален работник;*
- 6. при изявени дарби и способности в различни области - учител и/или специалисти съобразно изявените дарби и способности на детето или ученика, а при необходимост - педагогически съветник и/или психолог;*
- 7. при хронични заболявания - болничен учител, ресурсен учител, психолог и/или педагогически съветник.“*

Базирайки се на посочените по-горе нормативни изисквания и с оглед осигуряване на възможност за предоставяне на ефективна допълнителна подкрепа за личностно развитие на деца и ученици със СОП, с хронични заболявания, в риск и с изявени дарби, от съответните специалисти и съобразно индивидуалните им потребности, в рамките на настоящата методология ще бъдат определени единични разходи за допълнителна подкрепа на деца и ученици, която да се предоставя индивидуално или в малки групи (средно от 2 деца/ученици) с продължителност 5 часа. Определянето на разходите за единица продукт се базира на Приложение XIV на Делегиран регламент (ЕС) 2015/2195 на Комисията от 9 юли 2015 година за допълване на Регламент (ЕС) № 1304/2013 на Европейския парламент и на Съвета относно Европейския социален фонд по отношение на определянето на стандартни таблици на единичните разходи и еднократни суми за възстановяването на разходи от Комисията на държавите членки.

3.1. Изчисляване на единичен разход за допълнителна подкрепа за личностно развитие на деца със СОП, с хронични заболявания, в риск и с изявени дарби

Съгласно Приложение XIV на ДР (ЕС) 2015/2195 единичният разход на годишна база за участие във формалното образование за образователно равнище „Предучилищно образование ED02“ и „Образование в ранна детска възраст ED0“ е 1492 евро или 2918 лв. Сумите са за участие на пълно учебно време през съответната академична година. Ако участието е на непълно учебно време, сумата се определя пропорционално на участието на обучаващия се. Ако продължителността на курса е под една академична година, сумата се определя пропорционално на продължителността на курса.

Посочените по-горе единични разходи включват *„всички допустими разходи, пряко свързани с предоставяне на основни стоки и услуги в сферата на образованието“*, т.е. **всички обичайни разходи, свързани с издръжката на едно дете на годишна база**, в т. ч.: възнаграждения на педагогически специалисти и на непедагогически персонал, вкл. и осигурителните вноски съгласно националното законодателство, разходи за хранене, режийни разходи, разходи за материали, консумативи, учебни и дидактически пособия и др.

С оглед спецификата на целевата група и за да се постигне и отчете видим конкретен резултат или етапна цел, допълнителната подкрепа за личностно развитие на деца със СОП, с хронични заболявания, в риск и с изявени дарби следва да бъде с продължителност от поне 5 учебни часа. Затова ще бъде изчислен **единичен разход за 1 дете за допълнителна подкрепа за личностно развитие с продължителност от 5 педагогически ситуации (в учебно време) или допълнителни модули (в неучебно време)**, съответно бенефициентът ще може да иска възстановяване на средства след всяка осигурена допълнителна подкрепа за личностно развитие от съответния специалист с продължителност от 5 педагогически ситуации (допълнителни модули).

Изчисленията на единичните разходи за допълнителна подкрепа за провеждане на една педагогическа ситуация (допълнителен модул) се извършват в съответствие с член 67, параграф 5, буква а) от Регламент (ЕС) № 1303/2013, т.е. чрез прилагане на **коректен, справедлив и проверим метод на изчисление**.

Въз основа на натрупаната обективна информация, както и на заложените нормативни изисквания в цитираната по-горе Наредба, се определят единичните

разходи за 5 допълнителни педагогически ситуации (допълнителни модули), т.е. тази част от дейността се планира и отчита чрез стандартна таблица на единичните разходи, която се **основава на изпълнението** (наличие на краен резултат).

Съгласно глава втора, раздел III. Форми на педагогическо взаимодействие от Наредба № 5 от 03.06.2016 г. за предучилищното образование, **основната форма на педагогическо взаимодействие е педагогическата ситуация**, която се организира в учебно време.

В допълнителните форми на педагогическо взаимодействие се разширяват и усъвършенстват отделни компетентности, които допринасят за личностното развитие и за разнообразяване на живота на детето, като те се организират както в учебно, така и в неучебно време.

В педагогически ситуации, чрез иновативни и авторски програмни системи, се придобиват и допълнителни компетентности, които се определят по образователни направления и възрастови групи (чл. 31, ал. 2 и 3 от Наредба №5/2016 г.).

От горепосочените нормативни изисквания може да се направи заключение, че основен измерител на педагогическото взаимодействие в предучилищното образование е провеждането на **педагогически ситуации**, които се организират само в учебното време (от 15 септември до 31 май на следващата година съгласно чл. 12, ал. 1 от Наредба № 5/2016) и имат пряка връзка с допълнителните форми на педагогическо взаимодействие.

Допълнителната подкрепа за личностно развитие на деца със СОП, с хронични заболявания, в риск и с изяви дарби, финансирана по Дейност 5, следва да се провежда чрез педагогически ситуации в учебно време или чрез допълнителни модули в неучебно време. Разходите за двата вида подкрепа са част от обучението на децата и са еднакви, тъй като, от една страна, необходимите разходи за педагогически персонал, учебни пособия, дидактически материали и консумативи, не се различават съществено, а от друга страна, децата присъстват в детските градини, както в учебното, така и в неучебното време (т.е. няма допълнителни режимни разходи). **Допълнителната подкрепа за личностно развитие на деца, обхваща както времето, необходимо за провеждане на педагогически ситуации (допълнителни модули), така и времето, необходимо за провеждане на допълнителните форми на педагогическо взаимодействие, които са пряко свързани с проведените педагогически ситуации.**

Изхождайки от спецификата на целевите групи и техните нужди от допълнителна подкрепа, която се предоставя от различни специалисти, е обосновано да се изчисли обичаен разход за провеждането на 5 педагогически ситуации и този единичен разход може да се приложи и за обучението чрез допълнителни модули в извънучебното време.

За да се изчисли единичният разход за 5 педагогически ситуации, първо се определя средногодишният брой педагогически ситуации.

Минималният брой педагогически ситуации на седмична база съгласно чл. 24, ал. 1 от Наредба № 5/2016 г. за съответната възрастова група е както следва:

1. за първа възрастова група – 11;
2. за втора възрастова група – 13;
3. за трета възрастова група – 15;
4. за четвърта възрастова група – 17.

Съгласно чл. 25 от Наредба №5/2016 г. всяка педагогическа ситуация за първа и втора възрастова група (образователно равнище „Образование в ранна детска възраст ED0“) е с продължителност между 15 и 20 минути, а за трета и четвърта група (образователно равнище „Предучилищно образование ED02“) между 20 и 30 минути. Методологията взема предвид факта, че процедурата обхваща и разновъзрастови групи, чести случаи в малките населени места. За целта изходните данни за различните възрастови групи се адаптират чрез прилагане на подход на осредняване на минималния седмичен брой на педагогическите ситуации за всякакъв вид възрастова група. Изчислената стойност е 14 педагогически ситуации седмично.

Съгласно чл. 24, ал. 2 от Наредба № 5/2016 максималният седмичен брой на педагогическите ситуации може да надвишава минималния с не повече от 5 педагогически ситуации при целодневна организация и с не повече от 2 – при полудневна или почасова организация, т.е. максималният осреднен брой педагогически ситуации седмично може да бъде 19 (14 + 5) или 16 (14 + 2).

Средната стойност (между минималната и максималната) при целодневна организация, която е най-масова, е 16,5 (средна стойност от 14 и 19). Като се вземе предвид, че част от детските градини работят на полудневна или почасова организация и обикновено прилагат минималния брой от 14 педагогически ситуации седмично, може да се приеме за обосновано, справедливо и коректно изчислената средна стойност от 16,5 да бъде закръглена към по-ниското цяло число.

Изчислен среден брой педагогически ситуации седмично – 16.

Изчислява се среден годишен брой на педагогическите ситуации:

$$\text{СГБпс} = \text{ССБпс} \times \text{БУС} = 16 \times 36 = 576$$

Където:

ССБпс – среден седмичен брой на педагогическите ситуации

БУС– брой учебни седмици (вж. примерни годишни разпределения³)

СГБпс – среден годишен брой на педагогическите ситуации

Към изчисления среден годишен брой на педагогическите ситуации би трябвало да се добави и средният брой на допълнителните модули за обучение, проведени с 1 дете през неучебното време, но тази възможност реално е въведена през 2018 г. с приемането на Наредбата за финансиране на институциите в системата на предучилищното и училищното образование, все още има ограничено прилагане и на практика такива допълнителни обучения не се отразени в единичния разход, посочен в Приложение XIV на Делегиран регламент (ЕС) 2015/2195. Поради тази причина не се извършва корекция на изчисления среден годишен брой на педагогическите ситуации.

Въз основа на изходните данни за разходите за годишна издръжка на 1 дете за участие във формалното образование за образователно равнище „Предучилищно образование ED02“ и „Образование в ранна детска възраст ED0“ съгласно Приложение XIV на Делегиран регламент (ЕС) 2015/2195 и изчисления среден годишен брой на педагогическите ситуации, се изчислява единичен разход за допълнителна подкрепа за личностно развитие на едно дете с продължителност от 5 педагогически ситуации по следната формула:

$$\text{ЕР}_{\text{пс-5}} = 5 \times \text{ЕР}_{\text{др}} / \text{СГБпс} = 5 \times 2918 / 576 = 25,33 \text{ лв.}$$

Където:

ЕР_{пс-5} – единичен разход за обучение на 1 дете чрез проведени 5 педагогически ситуации във формалното образование (в лева)

ЕР_{др} – единичен разход на дете за участие във формалното образование за съответното образователно равнище съгласно ДР (ЕС) 2015/2195 (в лева)

СГБпс – среден годишен брой на педагогическите ситуации

---

³ <https://www.anubis.bg/%D0%B2-%D0%BF%D0%BE%D0%BC%D0%BE%D1%89-%D0%BD%D0%B0-%D0%B4%D0%B8%D1%80%D0%B5%D0%BA%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B0-%D0%B8-%D1%83%D1%87%D0%B8%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%8F>

Изчисленият единичен разход за 5 педагогически ситуации **ЕРпс-5** съдържа:

1.1. Разходи, пряко свързани с провеждането на педагогически ситуации (възнаграждения на педагогическия персонал, учебни пособия, дидактически материали и консумативи и т.н.);

1.2. Разходи, които не са пряко свързани с провеждането на педагогически ситуации (възнаграждения на непедагогическия персонал, разходи за хранене, режимни разходи и т.н.)

При осъществяването на дейностите за допълнителна подкрепа за личностно развитие необходимите разходи съответстват на разходите, посочени по-горе в т. 1.1. Разходите, посочени в т. 1.2, вече са платени и не е нужно да бъдат покривани при дейности за допълнителна подкрепа, тъй като децата са в детската градина, независимо дали има такива дейности или се провеждат само другите форми на педагогическо взаимодействие.

Тъй като бюджетите на общинските и държавни детски градини и училища се подчиняват на общи правила, то структурата на отделните видове разходи е сходна за всички детски градини. Съгласно чл. 36 от Наредбата за финансирането на институциите в системата на предучилищното и училищното образование (НФИСПУО) финансирането се осигурява от държавния бюджет (държавни дейности – около 70 % от общия бюджет, покрива задължително възнагражденията на персонала) и общинските бюджети (местни дейности – около 30 % от общия бюджет, покрива основно разходите за издръжка, вкл. за хранене на децата). Съгласно чл. 9, ал. 1 от НФИСПУО: „Институциите в системата на предучилищното и училищното образование публикуват на интернет страницата си утвърдения си бюджет, тримесечните отчети и годишния отчет за изпълнението му.“ Проверка на няколко произволно избрани публикувани в интернет бюджетни отчета показва следното:

ДГ „Вяра“⁴, Пловдив

Бюджет за 2019 г. - разходи за възнаграждения – 79 % от всички разходи (421 430 лв. от общо 533 739 лв.);

ДГ № 179 "Синчец"⁵, София

---

⁴ http://dg-vyara.com/uploads/documents/budget/budget_2019.pdf

⁵ <http://www.dg179.bg/%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B8/%D0%BE%D1%82%D1%87%D0%B5%D1%82%D0%B8/>

Отчет към 31.12.2019 г. – разходи за възнаграждения – 73 % от всички разходи (669 087 лв. от общо 920 829 лв.)

ДГ „Първи юни“⁶, Плевен

Отчет към 30.09.2019 г. – разходи за възнаграждения – 77 % от всички разходи (310 923 лв. от общо 404 074 лв.)

ДГ № 17 „Мечо Пух“⁷, София

Бюджет за 2019 г. – разходи за възнаграждения – 93 % от всички разходи (570 144 лв. от общо 615 654 лв.)

ДГ „Здравец“⁸, Горна Оряховица

Бюджет за 2019 г. – разходи за възнаграждения и учебни материали – 76 % от всички разходи (287 751 лв. от общо 377 865 лв.)

Горепосочените данни потвърждават, че възнагражденията на персонала и разходите за учебни материали формират повече от 2/3 от обичайните разходи на общинските и държавни детски градини. Като се вземе предвид, че част от непедagogическия персонал не е пряко свързан с провеждането на педагогически ситуации, може да се заключи, че преките разходи, посочени в т. 1.1, са поне 50 % от изчисления единичен разход за провеждане на 5 педагогически ситуации.

За определяне на единичен разход за допълнителна подкрепа за личностно развитие на 1 дете ще бъде използвана **изчислената стойност от 12,60 лв. (ЕРдп1), която отразява обичайните разходи, пряко свързани с провеждането на 5 педагогически ситуации.**

Съгласно Приложение № 7 от Наредбата за финансирането на институциите в системата на предучилищното и училищното образование броят на децата в групите в детските градини е както следва:

Предучилищно образование	Минимален брой деца	Максимален брой деца	Среден брой деца
Целодневни и полудневни групи	12	23	17,5
Подготвителна група	12	23	17,5
Среден брой деца в група в предучилищното образование	17,5		

⁶ <https://www.odz-parviyuni.com/profil-na-kupuvacha/trimesechen-otchet-septemvri-2019/>

⁷ <https://dg17sofia.com/index.php/normativni-dokumenti/byudzhnet-1>

⁸ <http://www.zdravets1.com/files/2019/04/%D0%91%D1%8E%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D1%82-2019.pdf>

С оглед спецификата на настоящата процедура и прилагане на диференциран подход в зависимост от индивидуалните нужди на всяко дете се планира **допълнителната подкрепа да бъде организирана и провеждана индивидуално** или в групи, съставени най-много от 3 деца със сходни потребности. Изчисленията ще бъдат извършени при допускането, че групите за допълнително обучение са в състав **средно от 2 деца**. Разходите за възнаграждения са в пряка зависимост от броя на обучаваните деца в една група. Тъй като броят на децата в групите за допълнителна подкрепа е доста по-малък от средния брой на децата в групите за предучилищно образование, то е необходимо да се извърши адаптиране на изчисления единичен разход, като се отчете фактът, че допълнителната подкрепа за личностно развитие ще се провежда в групи, съставени средно от 2 деца, а не в групи, съставени средно от 17,5 деца.

Изчислява се коефициент за индексирание по следната формула:

$$\text{КИ} = \text{СБДпо} / \text{СБДдп} = 17,5/2 = 8,75$$

Където

КИ – коефициент на индексирание

СБДпо – среден брой деца в група в предучилищното образование

СБДдп – среден брой деца в група за осигуряване на допълнителна подкрепа

За да се определи единичен разход за допълнителна подкрепа с продължителност 5 педагогически ситуации в група, съставена средно от 2 деца, към изчисления единичен разход за допълнителна подкрепа в група, съставена средно от 17,5 деца, се прилага получения коефициент за индексирание по следната формула:

$$\text{ЕРдп} = \text{ЕРдп1} * \text{КИ} = 12,60 * 8,75 = 110 \text{ лв. (след закръгление)}$$

Където

ЕРдп – Единичен разход за допълнителна подкрепа на 1 дете чрез провеждане на 5 педагогически ситуации в групи, съставени средно от 2 деца

ЕРдп1 – Единичен разход за 1 дете, отразяващ обичайните разходи, пряко свързани с провеждането на 5 педагогически ситуации в групи, съставени средно от 17,5 деца, изчислен пропорционално от Приложение XIV на ДР (ЕС) 2015/2195

КИ – коефициент на индексирание

Изчисленият единичен разход за 1 дете за осигуряване на допълнителна подкрепа за личностно развитие от съответния специалист с продължителност от 5

педагогически ситуации е в размер на 110 лв. Допълнителната подкрепа за личностно развитие на деца обхваща както времето, необходимо за провеждане на педагогически ситуации (допълнителни модули), така и времето, необходимо за провеждане на допълнителните форми на педагогическо взаимодействие, които са пряко свързани с проведените педагогически ситуации.

Бенефициентът може да поиска за възстановяване от УО сумата от 110 лв. за всяко дете със СОП, с хронични заболявания, в риск и с изявени дарби, което е получило допълнителна подкрепа за личностно развитие с продължителност от 5 педагогически ситуации (или допълнителни модули), предоставена от специалист, който не е бил назначен в детската градина за изпълнението на поддейност 5.4.

Допълнителната подкрепа за личностно развитие на деца със СОП, с хронични заболявания, в риск и с изявени дарби трябва да са съобразени с индивидуалните им потребности от подкрепа, да са документирани в плана за подкрепа на детето и да е постигнат конкретен резултат. За отчитането на конкретния резултат бенефициентът следва да представи удостоверение/карта на детето по образец на УО.

В съответствие с Приложение XIV на ДР (ЕС) 2015/2195 изчисленият по-горе единичен разход включва *„всички допустими разходи, пряко свързани с предоставяне на основни стоки и услуги в сферата на образованието“*, вкл. и осигуровките за сметка на работодателя⁹. **Бенефициентът определя самостоятелно вида и структурата на необходимите разходи за осъществяване на допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата** в зависимост от спецификите на прилаганата учебна програма и организацията на работа в детската градина/училището. Средствата, възстановени на бенефициента въз основа на изчисления единичен разход, не могат да се използват за разходи, свързани с администрирането на проекта (например, възнаграждения на директора или счетоводителя на детската градина/училището).

3.2. Изчисляване на единичен разход за допълнителна подкрепа за личностно развитие на ученици със СОП, с хронични заболявания, в риск и с изявени дарби

Аналогично на описаното в т. 3.1 от настоящата методология, определянето на разход за единица продукт за предоставяне на допълнителна подкрепа на ученици със

---

⁹ Други потенциално допустими разходи за този вид операции, като надбавки, транспорт, настаняване или друг вид подкрепа, предоставена на обучаващи се в този тип операции, не са включени в единичния разход

СОП, с хронични заболявания, в риск и с изявени дарби се базира на Приложение XIV на Делегиран регламент (ЕС) 2015/2195 на Комисията от 9 юли 2015 година за допълване на Регламент (ЕС) № 1304/2013 на Европейския парламент и на Съвета относно Европейския социален фонд по отношение на определянето на стандартни таблици на единичните разходи и еднократни суми за възстановяването на разходи от Комисията на държавите членки, изменен и допълнен с Делегиран регламент (ЕС) 2018/1127 на Комисията от 28 май 2018 година (Официален вестник на ЕС, L 206, 14.8.2018). Определените в Приложение XIV на Делегиран регламент (ЕС) 2015/2195 единични разходи за 1 академична година за участие във формалното образование са следните:

- ✓ за образователно равнище „Начален етап на основно образование ED1“ – 1883 лева (963 евро),
- ✓ за образователно равнище „Прогимназиален етап на основното образование – общо ED24“ – 2410 лева (1232 евро).

Посочените по-горе единични разходи включват *„всички допустими разходи, пряко свързани с предоставяне на основни стоки и услуги в сферата на образованието“*, т.е. всички обичайни разходи, свързани с издръжката на един ученик на годишна база, в т. ч.: възнаграждения на педагогически специалисти и на непедagogически персонал, вкл. и осигурителните вноски съгласно националното законодателство, режимни разходи, разходи за материали и консумативи и др. разходи.

Съгласно Приложение XIV на Делегиран регламент (ЕС) 2015/2195:

„Сумите са за участие на пълно учебно време през съответната академична година. Ако участието е на непълно учебно време, сумата се определя пропорционално на участието на обучаващия се. Ако продължителността на курса е под една академична година, сумата се определя пропорционално на продължителността на курса.“

Допълнителната подкрепа за личностно развитие на ученици със СОП, с хронични заболявания, в риск и с изявени дарби по Дейност 5 са част от формалното образование и се провеждат в учебни институции, следователно необходимите разходи може да се изчислят пропорционално на продължителността на допълнителната подкрепа.

С оглед спецификата на целевата група и за да се постигне и отчете видим конкретен резултат или етапна цел, съобразена с индивидуалните нужди на ученика,

допълнителната подкрепа следва да бъде с продължителност от 5 учебни часа. Затова ще бъде изчислен **единичен разход за 1 ученик за допълнителна подкрепа за личностно развитие с продължителност от 5 учебни часа**, съответно бенефициентът ще може да иска възстановяване на средства след всяка осигурена допълнителна подкрепа за личностно развитие на ученик от съответния специалист с продължителност от 5 часа.

Въз основа на натрупаната обективна информация, както и на заложените нормативни изисквания в Наредба № 4 от 30 ноември 2015 г. за учебния план, се определят единичните разходи за 1 допълнителна подкрепа за начален и прогимназиален етап на образование, т.е. тази част от дейността се планира и отчита чрез стандартна таблица на единичните разходи, която се **основава на изпълнението** (наличие на краен резултат).

Изчисленията на единичните разходи за допълнителна подкрепа за личностно развитие за един учебен час се извършват в съответствие с член 67, параграф 5, буква а) от Регламент (ЕС) № 1303/2013, т.е. чрез прилагане на **коректен, справедлив и проверим метод на изчисление**. За база на изчисленията се използват разпоредбите на чл. 3, ал. 1 и чл. 4, ал. 1 от Наредба № 4 от 30 ноември 2015 г. за учебния план като за краен продукт се определят 5 учебни часа допълнителна подкрепа, документирани в плана за подкрепа на ученика.

За да бъде определен единичен разход за допълнителна подкрепа за личностно развитие на ученици от начален и прогимназиален етап на образование, посочените по-горе единични разходи ще бъдат съобразени с Наредба № 4 от 30 ноември 2015 г. за учебния план, в която са регламентирани общият брой учебни часове от задължителни и избираеми учебни часове за една учебна седмица за съответния етап на образование и общият брой на учебните седмици за една учебна година по етапи на образование, по-конкретно:

Общият брой учебни часове от задължителни и избираеми учебни часове за една учебна седмица е, както следва:

- ✓ **начален етап** на образование: 22 учебни часа – в I клас; 23 учебни часа – във II клас; 27 учебни часа – в III и в IV клас; **среден брой – 25 учебни часа за начален етап на образование (след закръгляване);**
- ✓ **прогимназиален етап** на образование: 30 учебни часа – от V до VI клас; 31 учебни часа – в VII клас; **среден брой – 30 учебни часа за прогимназиален етап на образование (след закръгляване).**

Общият брой учебни седмици за една учебна година е, както следва:

- ✓ **начален етап** на образование: 32 учебни седмици – от I до III клас включително; 34 учебни седмици – за IV клас; *среден брой – 33 учебни седмици за начален етап на образование (след закръгляване);*
- ✓ **прогимназиален етап** на образование: 34 учебни седмици – от IV до VI клас включително; 36 учебни седмици – за VII клас; *среден брой – 35 учебни седмици за прогимназиален етап на образование (след закръгляване).*

Изчислява се среден годишен брой на учебни часове по следната формула:

$$\text{СГБуч} = \text{ССБуч} \times \text{СГБус}$$

Където

ССБуч – среден седмичен брой на учебни часове

СГБус – среден годишен брой на учебни седмици

СГБуч – среден годишен брой на учебни часове

Прилагайки посочената по-горе формула се изчислява средният годишен брой на учебните часове за съответния етап на образование:

- ✓ За начален етап на образование:

$$\text{СГБуч} = \text{ССБуч} \times \text{СГБус} = 25 \times 33 = 825$$

- ✓ За прогимназиален етап на образование:

$$\text{СГБуч} = \text{ССБуч} \times \text{СГБус} = 30 \times 35 = 1050$$

Въз основа на изходните данни за разходите за годишна издръжка на 1 ученик за участие във формалното образование за съответното образователно равнище в съответствие с Делегиран регламент (ЕС) 2015/2195 и изчисления средногодишен брой на учебните часове, се изчислява единичен разход за допълнителна подкрепа с продължителност от 5 учебни часа за съответния етап на образование по следната формула:

$$\text{ЕР}_{\text{дп1}} = 5 \times \text{ЕР}_{\text{др}} / \text{СГБуч}$$

Където

ЕРдп1 – единичен разход за 1 ученик за проведени 5 учебни часа допълнителна подкрепа за личностно развитие (в лева)

ЕРдр – единичен разход на ученик за участие във формалното образование за съответното образователно равнище съгласно ДР (ЕС)2015/2195 (в лева)

СГБуч – среден годишен брой на учебните часове

Прилагайки посочената по-горе формула се изчислява единичен разход за 5 учебни часа допълнителна подкрепа за личностно развитие на ученици от начален етап на образование и от прогимназиален етап на образование:

✓ За начален етап на образование:

$$\text{ЕРдп1} = 5 \times \text{ЕРдр} / \text{СГБуч} = 5 \times 1883 / 825 = 11,41 \text{ лв.}$$

✓ За прогимназиален етап на образование:

$$\text{ЕРдп1} = 5 \times \text{ЕРдр} / \text{СГБуч} = 5 \times 2410 / 1050 = 11,48 \text{ лв.}$$

Съгласно Приложение № 7 от Наредбата за финансирането на институциите в системата на предучилищното и училищното образование числеността на учениците по паралелки за съответните етапи на образование е както следва:

Етап на образование		Минимален брой ученици	Максимален брой ученици	Среден брой ученици
Начален етап (I - IV клас)	паралелка	16	22	19
Прогимназиален етап (V - VII клас)	паралелка	18	26	22

С оглед спецификата на настоящата процедура и прилагане на диференциран подход в зависимост от индивидуалните нужди на всеки ученик се планира допълнителната подкрепа за личностно развитие да бъде организирана и провеждана индивидуално или в групи, съставени най-много от 3 ученици със сходни потребности. Изчисленията ще бъдат извършени при допускането, че групите за допълнителна подкрепа са в състав **средно от 2 ученици**. По-голямата част от необходимите разходи (възнаграждения, режийни, консумативи) е в пряка зависимост от броя на обучаваните ученици в една паралелка/група. Тъй като броят на учениците в групите за допълнителна подкрепа е доста по-малък от регламентирания брой на учениците в паралелките за съответните етапи на образование, то е необходимо да се извърши адаптиране на изчислените единични разходи, като се отчете фактът, че

допълнителната подкрепа ще се осъществява в групи, съставени средно от 2 ученици, а не в паралелки от 19-22 ученици.

Изчислява се коефициент за индексирание по следната формула:

$$\text{КИ} = \text{СБУп} / \text{ЧГдп}$$

Където

КИ – коефициент на индексирание

СБУп – среден брой ученици в паралелка за съответния етап на образование

ЧГдп – средна численост на група за провеждане на допълнителна подкрепа

Изчисляват се коефициентите за индексирание за съответния етап на образование, както следва:

✓ Начален етап на образование:

$$\text{КИ} = \text{СБУп} / \text{ЧГдп} = 19/2 = 9,5$$

✓ За прогимназиален етап на образование:

$$\text{КИ} = \text{СБУп} / \text{ЧГдп} = 22/2 = 11$$

За да се определи единичен разход за допълнителна подкрепа с продължителност 5 учебни часа на група, съставено средно от 2 ученици, към изчислените единични разходи за допълнителна подкрепа за личностно развитие за съответните етапи на образование се прилагат получените коефициенти за индексирание по следната формула:

$$\text{ЕРдп} = \text{ЕРдп1} * \text{КИ},$$

Където

ЕРдп – Единичен разход за 1 ученик за проведени 5 часа допълнителна подкрепа, адаптиран за групи съставени средно от 2 ученици

ЕРдп1 – Единичен разход за 1 ученик за проведени 5 учебни часа допълнителна подкрепа, изчислен пропорционално от Приложение XIV на ДР (ЕС) 2015/2195

КИ – коефициент на индексирание

Изчисляват се единичните разходи за осигуряване на допълнителна подкрепа с продължителност от 5 учебни часа при среден състав на групата от 2 ученици за съответния етап на образование, както следва:

- ✓ Начален етап на образование:

$$ER_{дп} = ER_{дп1} * KI = 11,41 * 9,5 = 108 \text{ лв. (след закръгляне)}$$

- ✓ За прогимназиален етап на образование:

$$ER_{до} = ER_{до1} * KI = 11,48 * 11 = 126 \text{ лв. (след закръгляне)}$$

Бенефициентът може да поиска възстановяване на посочените по-горе разходи за всеки ученик със СОП, с хронични заболявания, в риск и с изявени дарби, който е получил допълнителна подкрепа за личностно развитие с продължителност от 5 учебни часа, предоставена от съответния специалист, който не е бил назначен в училището за изпълнението на поддейност 5.4.

Допълнителната подкрепа на ученици трябва да бъде съобразена с индивидуалните им потребности от допълнителна подкрепа, да е документирана в плана за подкрепа на ученика и да е постигнат и отчетен конкретен резултат.

В съответствие с Приложение XIV на ДР (ЕС) 2015/2195 изчислените по-горе единични разходи за съответните етапи на образование включват *„всички допустими разходи, пряко свързани с предоставяне на основни стоки и услуги в сферата на образованието“*, вкл. и осигуровките за сметка на работодателя.

4. Определяне на единичен разход за еднократна стипендия на ученици с изявени дарби по Дейност 5, поддейност 5.2

Допълнителната подкрепа за личностно развитие на деца и ученици с изявени дарби включва осигуряване на възможности за участие в различни национални и международни изяви – състезания, конкурси, олимпиади, фестивали, концерти, спектакли, изложби и други; за включване в програми и проекти, насочени към стимулиране на изявите и подобряване на постиженията на децата и учениците; провеждане на летни академии, тематични семинари, дискуссионни клубове и други; отпускане на стипендии за отличен успех или при достигане на призови места на национални и международни олимпиади и състезания при условия и по ред, определени от Министерския съвет. Допълнителна подкрепа за личностно развитие се предоставя на деца и ученици с трайни способности и постижения в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта, класирани на първите три места на

общински, национални и международни изяви с конкурсен характер през предходната година (чл. 126, ал.2, т.1, 4, 6 и 9 и ал. 3 от Наредбата за приобщаващото образование).

В рамките на поддейност 5.2 се планира предоставяне на еднократни стипендии (еднократно финансово подпомагане) на ученици с изявени дарби от начален и прогимназиален етап на образование (от I клас до VII клас). Планираното финансово подпомагане е насочено към разширяване на обхвата на учениците с изявени дарби, които получават финансова подкрепа за развитие на техните творчески заложби и потребности в съответствие с нормативната уредба и като допълващ инструмент за подпомагане на ученици от I до VII клас с изявени дарби.

В съответствие с чл. 57, ал. 1 и ал. 2 от Наредбата за приобщаващо образование, като част от допълнителната подкрепа за личностно развитие *„учениците може да се подпомагат със стипендии, определени с акт на Министерския съвет. При условията и по реда на Наредбата за условията и реда за осъществяване на закрила на деца с изявени дарби учениците могат да получават стипендии, както и да се поощряват с еднократно финансово подпомагане.“*

Съгласно чл. 8 от Наредбата за условията и реда за осъществяване на закрила на деца с изявени дарби, приета с ПМС № 298 от 17.12.2003 г., мерките за насърчаване на творческите заложби и потребности на деца с изявени дарби са: **подпомагане за обучение в курсове по изкуства, наука и спорт; подпомагане за участие в пленери, обучителни и тренировъчни лагери; подпомагане за участие в национални и международни конкурси, олимпиади и състезания.** Одобрената от Министерския съвет Програма на мерките за закрила на деца с изявени дарби от държавни, общински и частни училища за текущата календарна година¹⁰ (или съответна общинска програма) включва националните и международните конкурси, олимпиади и състезания, за които се прилагат мерки за закрила по наредбата чрез еднократно финансово подпомагане и стипендии (чл. 10 и чл. 11, ал. 1 от Наредбата). Съгласно чл. 14, ал. 1 от Наредбата, размерът на **еднократното финансово подпомагане е в размер до 195 лв.** за ученик от държавно, общинско и частно училище, който е класиран за съответната календарна година по мярка от програмата:

1. индивидуално на първо, второ или трето място на национален или международен конкурс, олимпиада или състезание в областта на изкуството и науката;

---

¹⁰ https://www.mon.bg/upload/22407/programa-nrdb-zakrila-daroviti_PMS50-2020.pdf

2. в индивидуален спорт на първо, второ или трето място на олимпийски игри, световно първенство, европейско първенство, балканско първенство или индивидуално, на първо място на финали на държавно индивидуално първенство или ученически игри;

3. спечелил индивидуална награда в колективните спортове на олимпийски игри, световно първенство, европейско първенство или балканско първенство;

4. спечелил индивидуална награда в колективните спортове от отбор, класиран на първо, второ или трето място на финали на държавно първенство или на финали на ученически игри.

Еднократното финансово подпомагане на ученици с изяви дари се осъществява след прилагане на документи, удостоверяващи класиране на детето (чл. 14а, ал. 2, т. 4 от Наредбата).

Докато националната Програма на мерките за закрила на деца с изяви дари от държавни, общински и частни училища предоставя възможности за финансово подпомагане само на ученици от VIII до XII клас, то ежегодните национални програми „Ученически олимпиади и състезания“ **предоставят допълнителни възможности за подготовка на таланти ученици от всички етапи и степени на училищното образование за участие в национални и международни олимпиади и състезания.** Планираните мерки в Националната програма „Ученически олимпиади и състезания“ за 2019 г.¹¹ са разпределени в два модула и обхващат:

А) Модул „Национални и международни ученически олимпиади и състезания“

Финансират се дейностите по:

- провеждането на областните и националните кръгове на ученическите олимпиади и състезания по учебни предмети и по професии;

- подготовката и участието в международни ученически олимпиади и състезания;

- организиране на международни олимпиади и състезания;

- прояви от Националния календар за изяви по интереси на децата и учениците;

- спортни прояви от Националния спортен календар.

Б) Модул „Осигуряване на обучение на таланти ученици за участие в ученическите олимпиади“

Финансират се дейности, свързани с:

- провеждане на допълнителна работа с ученици за подготовка за олимпиади;

---

¹¹ <https://www.mon.bg/bg/100738>

- осигуряване на условия за участие на ученици в националния кръг на олимпиадите по български език и литература, английски език, немски език, френски език, испански език, италиански език, руски език, математика, информатика, информационни технологии, математическа лингвистика, философия, история и цивилизация, география и икономика, гражданско образование, физика, астрономия, химия и опазване на околната среда, биология и здравно образование и техническо чертане, както и на интердисциплинарната олимпиада за начален етап на образование; администриране на дейностите, свързани с обучението на ученици и участието на учители и ученици в национални олимпиади и състезания.

Националната програма е насочена към ученици, участвали в национални кръгове на олимпиади, лауреати на национални олимпиади и медалисти от международните олимпиади и балканиади. С финансирането по тази програма се осигуряват средства за възнаграждения на преподавателите и за административни разходи, в т.ч. осигуряване на условия за участие на ученици и учители в национални олимпиади и/или състезания, т.е. националната програма не предоставя финансово подпомагане на учениците, включени в посочените по-горе дейности.

Въпреки различния характер на дейностите за подпомагане на учениците по националната програма „Ученически олимпиади и състезания“ и по Програмата на мерките за закрила на деца с изявени дарби от държавни, общински и частни училища, условията за подпомагане на учениците от I до XII клас по националната програма и условията за подпомагане на учениците от VIII до XII клас по Наредбата са сходни – постижения в национални и/или международни конкурси, олимпиади и състезания.

Базирайки се на посочените по-горе нормативни изисквания и с оглед осигуряване на равни възможности за предоставяне на ефективна допълнителна подкрепа за личностно развитие на ученици с изявени дарби от всички етапи и степени на училищното образование, ще бъде определен единичен разход за еднократна стипендия (еднократно финансово подпомагане) на ученици от I до VII клас, по аналогия на еднократното финансово подпомагане на ученици от VIII до XII клас, предоставяно по Програмата на мерките за закрила на деца с изявени дарби от държавни, общински и частни училища, приета съгласно чл. 11 от Наредбата за условията и реда за осъществяване на закрила на деца с изявени дарби.

Определянето на единичния разход за еднократна стипендия на ученици с изявени дарби от I до VII клас се извършва в съответствие с член 67, параграф 5, буква а)

от Регламент (ЕС) № 1303/2013, т.е. чрез прилагане на **коректен, справедлив и проверим метод на изчисление.**

От раздел IV.Средства за изпълнение на мерките за закрила, на Програмата за 2020 г., приета с ПМС № 50/26.03.2020 г., е видно, че размерът на еднократното финансово подпомагане е определен на 195 лв. на ученик (максималната стойност, посочена в Наредбата). Следователно има основания да се определи единичен разход за еднократна стипендия **в размер на 195 лв. за календарна година**, тъй като това е обичайната сума за допълнително подпомагане на учениците.

Всяка предоставена еднократна стипендия на ученик с изявени дарби се удостоверява с документ, потвърждаващ класиране на ученика в национален и/или международен конкурс, олимпиада и състезание през текущата година. Наличието на ясен краен резултат е основание отчитането да се извършва чрез прилагане на стандартна таблица на разходите за единица продукт.

Бенефициентът може да поиска за възстановяване от УО сумата от 195 лв. за предоставяне на еднократна стипендия (еднократно финансово подпомагане) на ученик от I до VII клас с изявени дарби, ако е представен документ, потвърждаващ класиране на ученика в национален и/или международен конкурс, олимпиада и състезание в периода след стартирането на проекта. За една календарна година може да се отпусне само една еднократна стипендия.

Средствата, възстановени на бенефициента въз основа на определения единичен разход, следва да се използват за изплащане на еднократни стипендии на ученици с изявени дарби и не могат да се използват за разходи, свързани с администрирането на проекта.

5. Одитна следа

Одитна следа:

- използваната методика за определяне на стойността на стандартния размер на даден единичен разход трябва да бъде документирана и съхранявана,
- в документа, установяващ условията за предоставяне на подкрепа, трябва да бъде ясно определена стандартната таблица за единичните разходи и факторите, които трябва да бъдат изпълнени, за да бъде извършено плащането,

- доказателство за успешно приключило обучение (удостоверение/свидетелство), предоставена допълнителна подкрепа за личностно развитие (документирана в плана за подкрепа на детето/ученика), предоставена еднократна стипендия (документ, потвърждаващ класиране на ученика в национален и/или международен конкурс, олимпиада и състезание през текущата година),
- ако има изискване целевата група да отговаря на определен профил, трябва да се проверява допустимостта на участниците.

Прилагане на финансиране с единна ставка за разходите за организация и управление

Общ принцип: специфични категории допустими разходи, които предварително ясно са определени, се изчисляват чрез прилагането на предварително фиксиран процент към една или няколко други категории допустими разходи.

При съпоставянето на системи за финансиране с единни ставки винаги трябва да се сравняват всички елементи на метода, а не само ставките:

- *катеориите допустими разходи, на чиято база следва да се прилага ставката за изчисляване на допустимите суми*
- *самата единна ставка,*
- *катеориите допустими разходи, изчислени с единната ставка,*
- *ако е уместно, катеориите допустими разходи, за които единната ставка не се прилага и които не се изчисляват с единна ставка.*

В съответствие с чл. 8, ал. 2 от ПМС № 189/2016 г. и раздел 26 и 3 на Методиката¹² за определяне на единна ставка за финансиране на дейностите за организация и управление при процедури за конкурентен подбор и директно предоставяне по приоритетни оси 2 и 3 на ОП НОИР чрез прилагане на Националната методология, приета с Решение на МС № 253 от 3 май 2017 г., ще бъде определена **единна ставка** за изчисляване на разходите за организация и управление на проекта в размер от **3 % до 15 % от преките допустими разходи по проекта.**

Единната ставка за разходите за организация и управление се прилага спрямо преките разходи за провеждане на Дейност 1, Дейност 2, Дейност 3, Дейност 4, Дейност 5 и Дейност 6.

¹² Утвърдена от Ръководителя на УО на ОП НОИР и публикувана на сайта на УО на 02.03.2020 г.
<http://opnoir.bg/?go=page&pageId=139>

Одитна следа:

<p>Категория допустими разходи, на чиято база следва да се прилага ставката за изчисляване на допустимите суми</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Преки разходи за разработване на инструменти, дидактически материали, модели, програми, гъвкави форми на обучение и др. на образователната институция за приобщаващо образование – почасово възнаграждение за реално отработените часове (стандартна таблица на разходите за единица продукт); ✓ Преки разходи за въвеждане на междусекторен подход при прилагане на картата за функционална оценка – почасово възнаграждение за реално отработените часове (стандартна таблица на разходите за единица продукт); ✓ Преки разходи за обучения на специалисти – единични разходи (стандартна таблица на разходите за единица продукт); ✓ Преки разходи за допълнителна подкрепа за личностно развитие на деца със СОП, с хронични заболявания, в риск и с изявени дарби – единични разходи (стандартна таблица на разходите за единица продукт); ✓ Преки разходи за допълнителна подкрепа за личностно развитие на ученици със СОП, с хронични заболявания, в риск и с изявени дарби – единични разходи (стандартна таблица на разходите за единица продукт); ✓ Преки разходи за еднократни стипендии на ученици с изявени дарби – единичен разход (стандартна таблица на разходите за единица продукт); ✓ Преки разходи за закупуване на оборудване за нуждите на приобщаващото образование – действително извършени разходи; ✓ Преки разходи за закупуване на софтуер за нуждите на приобщаващото образование – действително извършени разходи; ✓ Преки разходи за разработване и отпечатване на информационни материали за превенция на насилието и тормоза – действително извършени разходи;
--	---

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Преки разходи за възнаграждения на допълнителен персонал – действително извършени разходи; ✓ Преки разходи за дейности за семейна подкрепа (психологическа подкрепа, работа с родители, кампании за превенция на насилието и тормоза в детските градини и училищата) – почасово възнаграждение за реално отработените часове (стандартна таблица на разходите за единица продукт). <p>Трябва да се гарантира, че в тези разходи не се включват никакви разходи за организация и управление (не се плаща на персонал, свързан с администрирането на проекта; не се плаща за публичност). Няма двойно деклариране на една и съща позиция разход: като „базови“ разходи (изчислени въз основа на единични разходи) и като „изчислени“ разходи (включени в единната ставка)</p>
Единна ставка	Препратка към избрания метод за единната ставка и при прилагане на чл. 67, параграф 5, буква а) от Регламент 1303/2013 на нивото на управляващия орган, трябва да се съхранява документът, доказващ метода на изчисление
Категориите допустими разходи, които ще се изчисляват с единната ставка	Разходи за организация и управление – не е необходима обосновка.